

Rätten till en bra fritid

Målet för ungdomspolitiken, att alla unga ska kunna ha en utvecklande och meningsfull fritid. Den har även kopplingar till artikel 31 inom barnkonventionen som säger att **alla barn har rätt till fritid, lek och vila**.

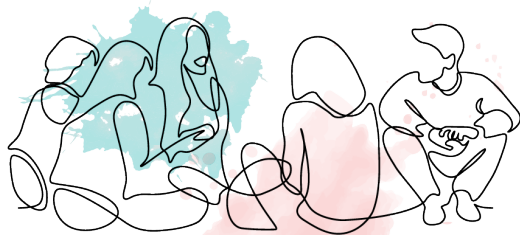
Förslaget kopplar också an till mål 10 i Agenda 2030 – att minska ojämlikheten inom och mellan länder, särskilt med koppling till delmålen 10.2 – att verka för att alla människor oavsett ålder, kön, funktionsnedsättning, ras, etnicitet, ursprung, religion eller ekonomisk eller annan ställning, blir inkluderade i det sociala, ekonomiska och politiska livet.

Läs mer om "[Agenda 2030](#)" på [Wikipedia](#)
Läs mer om [ungas rätt till fritid på mufc.se](#)

Mer om mänskliga rättigheter och fritid

Man kan också säga att det finns stöd för bra fritid i ESK-rättigheterna – FN:s konvention om våra ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter från 1976. Ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter är ett urval mänskliga rättigheter, till exempel rätten till utbildning, rätten till arbete, rätten till välfärd, rätten till bostad, rätten till en tillfredsställande levnadsstandard, rätt till sjukvård och **rätt till vetenskap och kultur**.

Läs mer om [ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter på wikipedia](#).

Alla dessa rättigheter finns på olika sätt i våra lagar, men inte på ett sätt som gör att det är en fullständig rättighet: Vi kan nämna bostad som ett exempel på när rättigheten inte helt fungerar i Sverige. Men det är ändå viktigt att veta att vårt mål i Sverige ska vara att de mänskliga rättigheterna ska fungera bra!

Och ytterst: Förenta Nationernas generalförsamling antog och kungjorde den 10 december 1948 en allmän förklaring om de mänskliga rättigheterna – FN:s deklaration om de mänskliga rättigheterna. Där står i Artikel 24: Var och en har rätt till vila och fritid, innefattande skälig begränsning av arbetstiden samt regelbunden betald ledighet.

Läs mer om mänskliga rättigheter i vårt stödmaterial för workshop:

[MR-broschyren](#)

Om målsättning på europeisk nivå:

Även på en europeisk nivå framhålls fritidsverksamhet som viktig. Projektet Europe Goes Local har tagit fram europeiska principer och riktlinjer för lokal öppen fritids- och ungdomsverksamhet. Det betonar att verksamheten ska vara aktivt inkluderande och erbjuda lika möjligheter till alla unga. Verksamheten ska stimulera och stödja unga människor att mötas över alla sorters barriärer och gränser i syfte att umgås, utbyta erfarenheter och idéer. Den ska även främja kritiskt tänkande och kreativitet såväl som mänskliga rättigheter, demokratiska värden och aktivt medborgarskap.

Läs mer om [Europe Goes Local 2020](#).

Kraftverket består av två delar – Kraftverket Workshop och Kraftverket Rättighetssajt – som har utvecklats i ett projekt genomfört av:

Fördjupning: Utdrag ur utredningsdirektiv – nedlagd, men gällande fakta:

Ungas fritid och den organiserade respektive öppna fritidsverksamheten för ungdomar

Enligt det nationella ungdomspolitiska målet ska alla unga i åldrarna 13 till 25 år ha goda levnadsvillkor, makt att forma sina liv och inflytande över samhällsutvecklingen (prop. 2013/14:191, bet. 2013/14:KrU9, rskr. 2013/14:354).

Åldern för när en person betraktas som ungdom varierar mellan olika politikområden. Det varierar också mellan länder samt internationella och mellanstatliga samarbetsorgan. Det nationella ungdomspolitiska målet om att alla unga ska ha goda levnadsvillkor innebär bl.a. att ungdomar ska ha tillgång till meningsfulla och utvecklande fritidsaktiviteter. Även i FN:s konvention om barnets rättigheter (barnkonventionen), som sedan den 1 januari 2020 gäller som svensk lag, framhålls barnets rätt till lek, rekreation, vila och fritid.

Konventionsstaterna ska uppmuntra tillhandahållandet av bl.a. lämpliga och lika möjligheter till rekreativ och fritidsverksamhet. I Ungdomspolitisk skrivelse (skr. 2020/21:105) konstateras det att den tid som ungdomar tillbringar utanför skola och arbete har en stor inverkan på deras personliga och sociala utveckling.

Fritiden kan också vara en viktig arena för unga att känna inflytande över sitt eget liv och delaktighet i det demokratiska samhället. Fritidsaktiviteter bidrar till informellt lärande och kan ge färdigheter inom lagarbete, ledarskap och interkulturell kompetens.

Vidare har fritidsaktiviteter stor betydelse för ungdomars fysiska och psykiska hälsa och kan ha en kompensatorisk effekt för unga som av olika anledningar möter utmaningar inom andra delar av livet.

Även inom arbetet för att minska och motverka segregation är ungas fritid relevant. Målet för politikområdet är minskad segregation, jämlika och jämställda uppväxt- och levnadsvillkor samt goda livschanser för alla.

Ett av delmålen som presenteras inom regeringens långsiktiga strategi för att minska och motverka segregation (Ku2018/01462) handlar om insatser för en meningsfull fritid för barn och unga i områden med socioekonomiska utmaningar. Inom den europeiska ungdomspolitiken lyfts fritidsområdet som centralt, då utifrån det engelska begreppet youth work. Begreppet översätts på svenska till ungdomsarbete, och i en svensk kontext motsvarar det

främst arbetet som sker inom ramen för den kommunala öppna fritidsverksamheten.

3 (8) Ungdomsarbete har en särskild roll i Europeiska unionens ungdomsstrategi 2019–2027 (2018/C 456/01). Av strategin framgår att ungdomsarbete ger unga fördelar i övergången till vuxenlivet och är en möjlighet för unga att öka sitt självförtroende och tillägna sig kunskap på ett informellt sätt.

Möjligheter att delta i fritidsaktiviteter ser olika ut

Av Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor (MUCF) rapport Ungas rätt till en meningsfull fritid – tillgång, trygghet och hinder (2020) framgår det att många unga uppger att de har ganska stora eller mycket stora möjligheter att delta i olika typer av fritidsaktiviteter om de skulle vilja. Unga är dock en heterogen grupp och förutsättningarna för en meningsfull fritid ser olika ut.

Unga som växer upp och bor i områden med socioekonomiska utmaningar är enligt MUCF exempel på en grupp som har sämre förutsättningar för att delta i fritidsaktiviteter. Andra grupper av unga som i lägre utsträckning än andra uppger att de har goda möjligheter att delta samt att de av olika anledningar avstår är utrikes födda unga, unga kvinnor, unga med funktionsnedsättning och unga hbtqi-personer.

Fritidsaktiviteter för unga kan utformas på olika sätt

En meningsfull fritid bör kunna erbjudas alla unga, oberoende av faktorer som bakgrund, kön, bostadsområde, ekonomiska villkor eller andra förhållanden. Fritidsverksamhet som riktar sig till unga kan utformas

Kraftverket består av två delar – Kraftverket Workshop och Kraftverket Rättighetssajt – som har utvecklats i ett projekt genomfört av:

Fördjupning: Utdrag ur utredningsdirektiv – nedlagd, men gällande fakta:

på olika sätt, och i olika grad vara organiserad. Med organiserad fritidsverksamhet avses bl.a. fritidsverksamhet inom föreningslivet och kulturskolan, som bygger på exempelvis medlemskap eller ett ordnat deltagande.

Utöver den organiserade fritidsverksamheten finns s.k. öppen fritidsverksamhet som erbjuder både öppen verksamhet och mer eller mindre strukturerad gruppverksamhet för unga. Det är denna öppna fritidsverksamhet för ungdomar som utgör fokus för utredningens uppdrag.

Hur definieras öppen fritidsverksamhet? Det finns ingen formell definition av begreppet öppen fritidsverksamhet för ungdomar, men övergripande kännetecknas verksamheten av att den ordnas under fria former och att unga deltar av egen vilja. Verksamheten är ofta fri från prestation samt möjliggör möten som bygger på frivillighet. Exempel på platser där verksamheten genomförs är fritidsgårdar, ungdomens hus och aktivitetshus.

Ibland är verksamheten mobil eller uppsökande.

Öppen fritidsverksamhet för ungdomar bedrivs huvudsakligen av kommuner men kan även bedrivas av civilsamhällesorganisationer och privata aktörer. Begreppet öppen fritidsverksamhet förekommer även i skollagen (2010:800) och avser verksamhet som får erbjudas från och med höstterminen det år då eleven fyller 10 år till och med vårterminen det år då eleven fyller 13 år.

För öppen fritidsverksamhet som bedrivs enligt skollagen finns lagreglerade kvalitetskrav och krav på uppföljning och utvärdering. Med öppen fritidsverksamhet avses dock i dessa direktiv sådan öppen fritidsverksamhet som riktar sig till unga mellan 13 och 25 år, men som inte omfattas av skollagen och krav enligt denna.

Källa: Dir. 2022:96 Kommittédirektiv En utvecklad öppen fritidsverksamhet för ungdomar Beslut vid regeringssammanträde den 30 juni 2022

Mer läsning

Sveriges kultur- och fritidschefsförening, 2023, gjorde egen utredning: ”Tillsammans med unga – en utvecklad öppen fritidsverksamhet för ungdomar”.

Kraftverket består av två delar – Kraftverket Workshop och Kraftverket Rättighetsajt – som har utvecklats i ett projekt genomfört av: